

Factsheet 9. Veehouderijen en omgeving

1. Gezondheidseffecten

De gezondheidsrisico's voor omwonenden van veehouderijen hangen samen met fijn stof (PM₁₀), endotoxinen (celwandbestanddelen van bepaalde bacteriën) en geur. Van vee-gerelateerd fijn stof en endotoxinen is bekend dat deze tot gezondheidseffecten kunnen leiden zoals luchtwegklachten. Geurbelasting kan leiden tot (ernstige) hinder en andere gezondheidsklachten zoals misselijkheid en hoofdpijn. Het risico op het optreden van deze effecten wordt voorkomen door het beheersen van de emissies van deze factoren.

Veehouderijen zijn tevens een bron van infectieziekten van dieren die besmettelijk zijn voor de mens. Dit worden zoönosen genoemd. Het risico van zoönosen is echter een ander soort risico omdat het moeilijk voorspelbaar is en omdat het risico niet is uit te drukken in getallen. Er moet vooral gestreefd worden naar risicobeheersing door het minimaliseren en monitoren van de infectiedruk. Aangetoonde relaties tussen veehouderij en volksgezondheid zijn:

- In vee-dichte gebieden komt meer longontsteking voor;
- In vee-dichte gebieden hebben COPD patiënten vaker en ernstiger gezondheidsproblemen;
- In vee-dichte gebieden komt minder astma voor.

2. Indicatoren

De best beschikbare indicatoren voor de verwachte gezondheidseffecten van veehouderijen zijn:

- De afstand van woningen en gevoelige functies tot de veehouderij;
- Geur;
- Agrarische fijnstof (PM₁₀).

Op basis van de op dit moment (mei 2016) bekende publicaties en onderzoeken adviseert de GGD dat binnen een straal van 250 meter het voorzorgsprincipe leidend zou moeten zijn ¹. Dit betekent bij nieuwbouw en planontwikkeling geen intensieve veehouderij in een straal van 250 meter van gevoelige bestemmingen bouwen én geen gevoelige bestemmingen binnen 250 meter van intensieve veehouderijen bouwen. Er zijn binnen deze afstand hogere concentraties fijn stof, endotoxinen en vee-specifieke MRSA-bacteriën gemeten met mogelijk negatieve gezondheidseffecten (Infoblad, Nijdam 2011). Over het algemeen geldt: hoe groter de afstand tussen een veehouderij en een gevoelig object hoe beter.

Het effect op gezondheid als gevolg van fijnstof (PM₁₀) wordt reeds bepaald volgens factsheet 5. Dit wordt hier verder niet meegenomen.

Voor geur wordt in de Nederlandse wetgeving verschil gemaakt tussen stedelijk en landelijk gebied, dit heeft te maken met de perceptie van de omgeving. Bij woonfuncties achten we meer dan 12% geurhinder onacceptabel; bij gemengde functies zijn hogere geurpercentages denkbaar, maar hoger dan 20% geurhinder is onacceptabel. Dit geldt voor zowel de voorgrond- (individueel bedrijf), als ook voor de achtergrondbelasting (cumulatief). Dit betekent een maximale achtergrondconcentratie in de bebouwde kom van 5 Odour Units (OU)/m³ en een maximale achtergrondconcentratie in agrarisch gebied van 10 OU/m³ voor alle diertypen. Geurconcentraties zijn niet in een gemeenschappelijke database beschikbaar. Berekeningen worden over het algemeen per vergunning gedaan.

¹ In het milieubeleid wordt het voorzorgsprincipe vaak als volgt uitgelegd: als er een ingreep plaatsvindt of plaats gaat vinden waarvoor sterke aanwijzingen bestaan dat deze ernstige effecten heeft op het milieu, moeten maatregelen volgen ook al is er nog sprake van wetenschappelijke onzekerheid.

Tenslotte is voor de geurhinder in veel gevallen de afstand tot intensieve veehouderijen een goede maat. Om overlap in de beoordeling te voorkomen, wordt daarom alleen uitgegaan van het afstandscriterium zoals hiervoor beschreven.

3. Data

De afstand tot veehouderijen wordt inzichtelijk gemaakt op de website van de provincie Gelderland bij kaarten onder het thema Gezondheid

(<http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/gezondheidswijzer>). Voor deze kaart is een selectie gemaakt van alle niet-grondgebonden veehouderijen. Melkveehouderijen zijn hier derhalve buiten gelaten omdat voor deze bedrijven zowel geur als de verspreiding van dierziekten nagenoeg niet relevant zijn.

Van de niet-grondgebonden veehouderijen zijn alleen bedrijven geselecteerd met 20 diereenheden of meer. Bedrijven met minder diereenheden zijn over het algemeen te klein om enige hinder in of risico voor de omgeving op te leveren.

4. Richtinggevende ambitie

De minimale richtinggevende ambitie van de provincie is dat er geen toename van woonbebouwing of andere gevoelige bestemmingen binnen 250 m afstand tot veehouderijen plaatsvindt. De hoogste ambitie is dat dit niet binnen 500 m gebeurt. Verdubbeling van het afstandscriterium moet leiden tot meer zekerheid en een grotere toekomstbestendigheid voor gevoelige functies.

5. Score bepalen

Aan de hand van de kaart kan worden afgelezen of woonbebouwing (zijnde geen bedrijfswoningen) binnen de aangegeven afstanden aanwezig is. Als een woning wordt doorsneden door een 250 m contour kan deze tot de categorie 0 worden gerekend.

<100	100 - 240	240-260 m	260 – 500 m	>500 m
-2	-1	0	1	2

6. Mogelijkheden en voorbeelden voor gezonde inrichting van de leefomgeving

- Gesloten stalsystemen, in combinatie met adequate afzuiging, hebben de voorkeur in gebieden waar ook bewoning plaatsvindt. De open stallen hebben dan weer de voorkeur boven de uitloopstallen;
- Bij korte afstand tussen veehouderij en bewoning is het extra belangrijk dat goede hygiënemaatregelen en uitstoot-beperkende maatregelen worden toegepast;
- Neem in vergunningen de verplichting op om ALARA/BBT² toe te passen, in plaats van het vergunnen volgens milieurecht en normopvulling toe te staan.

7. Meer informatie

- Provincie Gelderland: Plussenbeleid;
- Lokale GGD;
- Kenniscentrum Infomil: <http://www.infomil.nl/onderwerpen/landbouw-tuinbouw/gezondheiddd>

² ALARA = As Low As Reasonably Achievable. BBT = Beste Beschikbare Technieken